Autor Guste Santini
Četvrtak, 26 Srpanj 2007 12:30

Proizvođači bezalkoholnih pića u Hrvatskoj traže ukidanje trošarina

Za tvrtku su porezi uvijek trošak. Porez može biti varijabilan ili fiksni, ali je trošak. Stoga nije nikakvo čudo da postoji izreka koja kaže:
“Ja bih svoju zemlju volio dvostruko više kada bi plaćao upola manje poreze.”

Ipak, porezi su civilizacijska nužnost. Jednako su stari kao i socijalna struktura veće ili manje grupe ljudi. Kriteriji doprinosa putem poreza zajedničkoj blagajni mjenjali su se tijekom vremena. Ono što je evidentno jest činjenica da porezi rastu. I doprinose valja staviti u istu košaru s porezima iako se razlikuju od poreza.

Što je neka zemlja siromašnija i socijalno senzibilnija to su veći porezi. Globalizacija koja eliminira monetarnu i tečajnu politiku - s motrišta nacionalne ekonomije - stavlja poreznu i, šire, fiskalnu politiku u samu žižu interesa.

Načela oporezivanja Adama Smitha i danas vrijede. Ništa se bitno u pristupu poreznoj teoriji i poreznoj praksi nije promjenilo od 1776. godine.

Postoje pomaci kod nekih poreznih teoretičara koji se zalažu za promatranje porezne presije tijekom životnog ciklusa. Oni to ističu kako bi porezi bili u funkciji kapital odnosa. Drugim riječima, to znači da putem poreznih pogodnosti određena zemlja/regija privlači kapital jer se putem manjih poreza povećava učinkovitost (alokativna funkcija).

Porezi na potrošnju su temeljni izvor prihoda države tim više što je zemlja nerazvijenija. Male zemlje takkođer imaju potrošne porezne sustave kako bi održale konkurentnost na globalnom tržištu. Naime, kao što je znano, potrošni se porezi odbijaju na granici što nije slučaj sa porezom na dobit i porezom na dohodak.

Kako je porez na dodanu vrijednost (karakterizira ga mali broj poreznih stopa), po definiciji, regresivan to zemlje koje imaju visoku poreznu stopu poreza na dodanu vrijednost smanjuju njegovu regresivnost uvođenjem većeg broja trošarina (Belgija) osnosno povećavaju neoporezivi dio dohotka.

Na ovim sam stranicama, svojevremeno kada se je govorilo o smanjenju porezne stope poreza na dodanu vrijednost, iznosio mišljenje da je umjesto smanjenja porezne stope na dodanu vrijednost daleko učinkovitije povećati neoporezivi dio dohotka. Naime, i danas mislim da neoporezivi dio dohotka mora biti na razini proste reprodukcije radne snage.

Vratimo se trošarinama. Trošarine “korigiraju” regresivnost poreza na dodanu vrijednost. One se uvode ako se želi smanjiti potrošnja nekog proizvoda (recimo cigarete, benzin, alkohol) odnosno ukoliko se smatra da proizvod ne spada u red nužnih dobara. O ovom sam pisao na ovim stranicama kada je Vlada odredila da maloprodajna cijena benzina, iz socijalnih razloga, ne smije biti veća od 8 kuna po litri.

Pri određivanu visine trošarina postoje dva pristupa jedan je kada se odnosni proizvod proizvodi u zemlji a, drugi kada se uvozi. U prvom slučaju valja imati u vidu ukupne ekonomske učinke, dok drugi slučaj razmatra samo fiskalnu funkciju poreza.

Da li će se smanjiti trošarine na bezakoholna pića? Teško. Hrvatska ima kronični deficit koji bi bio neuporedivo veći da nema deficita vanjskotrgovinske razmjene. Deficit na dugi rok nije održiv. Istovremeno visoke porezne stope poreza na dohodak čini čimbenik rad skupim pa imamo slučaj velike supstitucije rada kapitalom kojeg nemamo jer nemamo nacionalne štednje. Krivulje IS – LM u štednju uključuju i poreze što ima višedimenzionalno značenje za ekonomske analitičare.